

ստէհու Ամենապատիւ Սրբազան
որդարք հայր հաղրէթէրի տօղ-

Առէք Կաթոցիկոսական խնդրէն ի վեր Ա. Մամիկ թիւերն, և պիտի տեսնէք որ յիշեալ հանդէսը ցաւալի հաւաքականութեանց տեսարան եղած է, հոն կը տեսնուին մի այն անձնաւորութիւններ, Լուսինեանն ի վաղուց հետէ այդ յարձակմանց նշաւակ եղած է, Մամուրեան էֆէնտիի աշակերտին Նուպարեան բաւարարման մէջ ածականներ չեն մնացած որ չարսուին մեր եկեղեցականութիւնն արժանապէս ներկայացնող եպիսկոպոսի մը, Մուրատեան սրբազանէ զառ մեր բարբեկեղեցականք յարձակման նիւթ եղած են անդ. յօդուածադիրք մինչև որ չխաժնեն չեն կշտանար այլևս հոն:

Սոյն վերջին յօդուածն դժուր կը բուրբէր խորհեանս կուսակցութեան դէմ. ազգային մամլոյն դէմ, և վերջապէս Մամուրեան և Մուրատեան կուսակցութեանէ զառ տմենուն դէմ: Կուսակցութիւնք միշտ կըլլան ամեն ազգաց մէջ, բայց առ անսակը շիտակը շատ վատ է:

Տասը տարի առաջ մեր վարժապետը Մամուրեան էֆէնտիի գործերն, մանաւանդ. Շահնուրի թղթակցութիւնն, իրեն օրինակ ներկայացընէր մեզ. առաջ պատրաստայ, ուր է անատենուան անկողնիակալ, արդարտաէր և վնասան Մամուրեան էֆէնտիին, այսօր անոր տեղը բազմած է վրէժանդիր ծերունի մը որ կը քանդէ փոխանակ շինելու:

Ինձ հետ կաւաղին ամեն անոնք որ ձեր գրչին սիրահար էին ու կը սիրէին զձեզ, հաւատարմ եղիք ով սիրելիք իմ Մամուրեան էֆէնտի: Տուէք Ազգին ձեր հին թերթերն, ցողացուցէք անդ ձեր բազմաթիւն հանճարն, և ապագան պիտի պաշտէ զձեզ:

Գրիգորիս եպիսկոպոսի մէկ այցելութիւնն կարգայի առ վնաս. Շահնուրի Գարսից. Գարսից Շահնուրի այսպէս դատած է մեր ազգը. կրտսէ եպիսկոպոսին «քարոզէ», ջանա՛ որ թեմականներդ հաւատքին չթաւառն. բայց ես դիտեմ Հայերը՝ նոցա կը խաբեն փողերն կանուխ, դարձեալ Հայ են»:

Ասիկա շատ պատուարեւ չէ մեզ համար, բայց կարծեմ թէ ուղիղ է. Հաճէ խորհիլ այս կետին վրայ ով ընթերցող:

ՊՈՐՏԱՅԻ ՊԻՂԱՏՈՍ

ԹՐԱՊՁՈՆՏԱՆ ՄԷՔԹՈՒՊ

... Միւլէիք:

Վալիի վիլայէթը Արիֆ փաշա հազարէթէրի թարիխտէն 8-10 կիւն ազատէմ Սամսունտան մերքեղի վիլայէթէ ալտէթ վէ մուվաթէթ իթմիշ տիր. Միւլէիքէյն հազարէթէրինն, բարբիպ օլտուղու վարօր ազաւմն հէման սաւաթ պիւրիստէ վասըլ օլտուղունտան, վէ ազաւմ սաւաթ 12տէն սոնրա եօլճու չըգարմազըդ իսէ գալտէթէն մէմնու պուլունտուղունտան, միւլէիքէյն հազարէթէրի պիր կիճէ վարօրտա գալըդ իրթէսի սապահ չըգարմազ տիր. Մահմէլի մէմուրիյնի միւլէիքէ վէ սակերիյնտէն պաղըդ գէվաթը քիրամ վէ էհալիտէն պիր ճիւմիի զաֆիր իսկէլտէ, միւլէիքէյն հազարէթէրինն իսթիգալիթմիշէր, վէ փաշայի միւլէիքէյն, պա քէմալը իզը ու ինթիրամ հիւրիւմէթ գոնաղընա շէրէֆպաշայը աղիմէթ օլմուշլար տիր:

Պիր վաղըթտան պէրու շէհրիմիզտէ «Գիւլապ» նամըլա մունթաղամ պիր միւլէիքէյն քիրաշա իսթիմիշ տիր. Միւլէիքէյն մէզքիւ-

րէ միւլէիքէյն իթմէք իսթէհէնէյէր 2 մէճիտիտէ տուխուլիյնէ իլէ սէնէվի եարմ լիրա ապօնման իւճրէթի թէէտիյնէ իթմէլի տիրէր. Մահմէլի մէզքիւրէ էլիսէյն միւլէիքէյնտէն զաղէթա, քիւթիւպ, վէ քէսպիլ պուլունտուղունտա տիր. Ապօնէլէրին էքսէրի էրմէնի օլուպ, Բումպար, Գաթօլիքէր վէ Օսմանլըլարտան տալի ապօնէ պուլունտուղունտա տիր:

Պիր եանտան պէօյլէ շաեանը թահսին հալլէր կէօրմէքլէ սէվիմէքտէ իքէն, տիկէր թարաֆտան պաղը աշվալը մէզմուլէ տալի նաղարը թէէսսիւֆիւմիւ ճէլպ իլլէմէքտէ տիր. Շէօյլէ քիւ, էլէր պիր միւլէիքէյնտէ վար իսէ, պուլունտա տիր. Սոյնի առմը պաշընա պիր մէլիստէ պուլունտուղունտա տիր:

Առաջնորդ գայիմմաղամը հէնուղմէրքէրի վիլայէթէ ալտէթ իլլէմէիշ տիր:

Պուլունտան էվիլէրի մէքթուպուլմիլէ թրապընուն աշվալը միլիյնէսի հազարքնտա մէսմուլաթ ու իրվաւաթա պիւնաէն, պաղը մալիւմաթ վիրմիշ, վէ աշվալը մէքթուրէնէ տահա ղիւնտաթ վուգուֆ քէսպ իտէրէք, մալիւմաթ սալիէ իթմաշըն վառ իտէմէք իսթիմի Մէքթուպուլմէքլէր իլէ էլլէմէլէ Միւլէիքէյն Գրիգորիոս Հայր թիրեաքեան հազարքնտա վիրմիշ օլտուղում մալիւմաթ պուրատա պիր չօք դըժլու գալը մուճիպ օլմուշ տուր. փափաքը միւլէիքէյն, պուրատաքի էրմէնի ճէօմաթը թարաֆընտան մազհարը թէվէճիւհ օլմաւաշըն ուղալընա սէպէպի, էվիլէիք թրապըն վիճակը իլլէրինէ ձիւնադըրուէլ օլմաւաթը, վէ սանիլէն թրապըն էրմէնի ճէօմաթընա պաշապ պիր փալիսաա լիւղուլմէ օրիթիւմէտիլի խուսուսալընտան իպարէթ իտուկի պէնան օլունտուտուր Լաքին, շուրաքը տալի ճալի տիգգաթ տըր քիւ, միւլէիքէյն իֆաաթթընա տալի գարինը հազարգաթ, վէ մուվաթըդ Գիւլէիքիւ Մուլէիքտէսէ սէօյլէր պուլունտուղունտա սէօյլէմէք, պիլթարաֆըլը ճիւլէիք միւլէիքէյնտէն պուլունտուղունտա տուր. Միւլէիքի, պէն պուլ սէօյլէրի հիշ պիր թարաֆիլիլըրու հուլապ սէօյլէմէք օլունտ. պէն, նէ Պօղոսեանը, վէ նէտէ Ապօղոսեան. պէնիւմ, փափաքը միւլէիքէյն լէհիլտէ ալաղ իլլէտիլիւմ մալիւմաթը թէպիլը իլլէտիլիւմ կիպի, ալէյնտէ տէվէրան իտէն շայիալըր տալի արզ ու պէնանա, աաալթէթ ըրանէթէն, քէնտիլի մէճպուր կէօրմէքտէիւմ:

Բրօթէսթանլարա ալամընաա պէյնիտէ պուրատա ֆարմասոն նամը վիրլմէքտէ տիր. Զարմասոնլար պէօյլէ, վէ Զարմասոնլար չէօյլէ տիւնէրէք, հալպու քիւ, մալիւմ օլտուղու իլլէրէ, Բրօթէսթանլար պաշապ, վէ Զարմասոնլար իսէ պալապաշա տուր. Մահմէլիք Բում ճէօմաթընը, ճահիլ վէ պալապը թաղըմը, Բրօթէսթան ճէօմաթընա հիւնիւ նաղարապաղմաւաղտա տուր, կէչէն պաղար կիւնիւ, միւլէիքէյն պիր Բուման, Բրօթէսթանլարը գապուլ իթմիշ օլտուղունտան տուր, Ժողովարանլարը էսնիւնտէ պիր զալէպէլիք եղըմըլ իտի. Պու զալէպէլիք միւլէիքէյնտան ճահիլ պիր կիրուհ, ինքայի հազարէթ նիլիյնէթի մէզմուլէսիլլէ, պիր արալը Ժողովարանտան իչէրիէն հիւնում իթմէք իսթէմիշ իսէտէ, պիր իքի րօլիս թարաֆընտան հարէթէթէրի մէն իսթիմիշ, վէ զալէպէլիք տալի անճաղ. ազաւմ իւլթիւ տա-

ղըլըլապիլմիշ տիր. Հէր քիւմ Բրօթէսթանլարա տէխալթ իտէր իսէ, պուլունտա, սալքի տայիմա պէօյլէ վուգու պուլմապտա իմիշ:

Միւլէիքի, ճէրիտէյի ֆէրիտէնիլին էլիսէ տիւնալը թաթիլ օլմաւա, պուրատաքի միլլէթաշարըմը միւլէիքէսիւֆ իլլէմիշ տիր:

1888 հոկտեմբեր 20

ՎԱՐՊԱՆ Գ. ԹՈՎԱՍՏԱՆ

Ի Լ Ա Ն

ԹՅԱԼԻՄԻ Գ ԱԱԹ

մուսահհիհի ՄՈՒԱԼԼԻՄ ՆԱՃԻ

ՊԻՐԻՆՃԻ ԳԸՍՄ

մուսահիսի ԳԻԹԱՊԱՆ ԱՌԱՔԵԼ

Եաղը մէզիլին խաղմը օլմաղ իլլէրէ, Մէքթէպի Մուլթանիտէ հիւնի խաթթ մուալիլի, մէհուր իլլէթէ էֆէնտիյնն խաթթ տէսթի իլլէրինէ վէ զանէթ նէֆիս սուրէթտէ Նոնը տէֆա օլարաթ թապ օլունտուղունտա, հէր երէ իլիւն ալէա քահապըն և, աալիս 3 զըշ տուր. Մէքթէպիլէր իլիւն օղոնտուր:

Սաղըգ Մամուրեան սահիպ իմթիւնաղը Այվաղեան էֆէնտի, Գալաթտա Բէնիշէնիլի ազարընտա, իրսի խանընտա պիր մաղապ քիւլապիլլէ, նէֆիս էլլէթուն եաղը, վէ լէվիլ շարապ, վէ մաստիգա վէ էն ալէա ճիւնտէնտէ սապուն, վէ քէզալիք էնիլայի նէֆիս գոնեաղար, վէ հաթթա Ժօրթ Սալաթուն գոնեաղար տալի կէթիլթմէքտէ պուլունտուղունտան, մէմնուն օլմաւաթընը արզու իտէն գաթլալըն թէշիլթիլէր իսթար վէ տալթթ օլունտուր:

Պօղա աաաւընտան պիր սէնէլիքտէն երիլիլի սէնէլիք գաաաթ էսկի շարապլար իլլէ, Գըլըրըն տալի Գուլմաաարիա թէսթիլ օլունտան շարապլար պուլունտուղունտան, լիւղումուն պուլունտան գաթլարըն մալիւմաթը օլմաղ իլլէրէ, իլան օլունտուր:

ԲԻՐԱԼԳՈՍՏԱՐ ՎԵ ՄԱՂԱՋԱԼԱՐ

Խաթանպուլտա վաղը Պէօյլէք-Ենի-Խաթան Եօղարտաքի գաաաթ սուրապընտա միւլէիքտէն ինչա օլունտան, վէ Սալթաք իսթը թէսթիլէ գըլընա խանտա, միւլթիլ քիւրա իլլէ օտա վէ մաղապ պուլունտուղունտան, թալիպ օլունտա գաթլարըն Զուհաճի խան ճաաաթիլտէ վաղը 10 վէ 25 վէ 44 նիւմէրօլար իլլէ միւլէրաղաւ, Բուլէնան վէ ճէվիլէնան վէ Արապեան էֆէնտիլէրէ միւլէիքտէլարը իլան օլունտուր: 17-25

Անիլլէրի օն ետի սէնէտէն պէրու թըրնօլա, կէլիլօլա, վէ Գալսէրիլէ, վէ տէօրթ սէնէտէն պէրու տալի Բիրասոն մահքէմէի թիւարէթ ըրեաթէթիլտէ պուլունտուղունտա օլունտա հալտէ, մուալիսարէն իսէ, մահքէմէյի մէզպուրըն լաղվ օլունտուղունտա պիւնաէն, տալա վէքեալթիլլէ իլլէիլլալ իտէքէք օլունտուղունտան, կէրէք Տէրաաաթէթտէն վէ տէ կէրէք թաշարալարտան հէր նէվ տալա զըմնընտա աճիլլէրիլլէ կէօրիւլմէք իսթէն վէվաթը քիրամըն իսթամ:

Իշգու Գիւն-ԼԱՐՈՇԷ, էօյլէ աալ պիր մուալիլէ օլմաւալ, իլա ճիտալ իլիմ վէ իմէք զահմէթ իլլէ վիճուտէ կէվիլ տիր. շէօյլէ քիւ, պուլունտա թէրթիպ վէ էնտա էտէն գաթ, պիւլիւք միւլէիքտէլարա նայիլ օլմուշ տուր. Եանի 18 պիւն ֆրանգը լըզ նագուր պիր միւլէիքտէն նայիլ օլտուղունտա պաշապ, պիր չօգտա ալթուն վէ սալիլ միտալար ալմը տուր: Պու մուալիլէն լէրթիպի իլիւն, իւլ քէրէ քիւլիւնանըն էսաալ ալընտըրտան սոնրա, զոնէթ լէվիլ վէ զանէթ լաթիլ պիր իւլիլ եաթըմը տուր. իլլէ Գիւն-ԼԱՐՈՇԷ, սալիլ պուլ օլտա մուալիլէրին քեաթիլտէն գիւնտէ ալէալը զընըն սըրք վէ հիւլթիլ պուլունտա տուր. Պու իլան միտէ իւլիլիլ թիւի տիլ իսթիլ իլլէիլ տալար, գաաա գուլվէթ վիրիլ, վէ կէչիլէն նէօպէթիլլէր վէ սալիլտէն տէֆ իտէր: Փարիս, 22 վէ 19 Տրուս օղաղընտա վէ էնգաճըլարտա պուլունտուր:

պուլտա Պիւլիւք Ենի-Խաթան Թարապ-ճըլար Գալիուսու իթթիսալիլտէ միւլէիքտէն ինչա օլունտուղունտա Սալթաք խանընտա 5 նիւմէրօլա Եաղընանէիլ թէշիլթիլ քաղալթ պուլունտալարընը քէմա, վէ տէրիւհտէ իտէքէք պուլունտուղունտա տալալարտան տօլալը քէնտիլթիլլէրէ էլ հէր ճիւլթ մէմնուն իթմէիլլէ շարապաղըմը վաա իտէրիւմ:

ՏԱՎՈՒՏ ԱՍՏՈՒԵԱՆ

ԱՌԱՔԵԼ ԳԻԹԱՊԱՆՆԵՍԻ

Գիւլապիլլէր մէհուր Առաքել էֆէնտի, քիլթապիլանէսիլտէ մէվճուտ քիւթիւպիլին էսաթիսի իլլէ իսթաաալի միւլէիքիլլէն օլարապ, զաեթթ միւլէիլլէ պիր էսաթիլ Գիւլթիւպ նէշիլլէ մուվաթթաք օլմուշ, վէ մուլէիլլէյն շու թէշիլթիլլէ, իսթանպօլ քիլթապընտա իլլէ տէֆա կէօրիլլէքտէ օլտուղունտա ճիւլթիլլէ, շաեանը թաղտիր վէ թահիլն տիր. Մէքթէպի լէՍՄԻԻ Գիւլթիլլէ, 20 բարալըգ բուլը մէքթուպա լէֆֆէն Առաքել էֆէնտիլլէ Պապը Ալի ճաաաթիլտէն և6 նոմէրօլա քիլթապիսանէսիլլէ իրաւ օլունտուղունտա, արզու օլունտան մահալէ կէօնտէրիլլէք տիր:

Յովհաննէս Յ. Պաղըգճեան էֆէնտի Եաղընանէսիլլէ թէքարէն Պիւլիւք Ենի-Խաթան, իսթ գաթտա 38 նիւմէրօլա օտաաա նագլ իտէրէք, քիւլթիլ իս սապըգ հէր նէվ իլլէ ումուր Թահրիլիլլէ. վէ պիլլէթ ինչայի վէքեալթիլ տաալիլլէ, վէ միւլէիլլէրիլլէ, վէ րուլիլթիլ մուհաթէպ վէ սաեիլլէ իլլէ իլլէլլալ իթմէքտէ տիր:

Երիլիլլէ պէլ սէնէտէն միւլթէմալլէ տուր քիւ, պուլունտուղունտա միւլթէլիլլէ մէք մուլիլթիլլէրտէ, վէ խուսուսի իլլէրտէ քէսպ իթթիլլէ թէքարիլլէ տալիլլէ սէմէրիլլէ օլարապ, թարաֆընա միւլէիքտէ իսթիլլէ սաա հապը մէսալիլլէ, վէ խուսուսիլլէ, թէմէիլլէ իսթիլլէ տալա զըմնընտա, թաշարտան իլլէ իհալ իտէն զէվաթը, սուհուլթիլլէ իսթիլլէ, վէ էմիլլէթ պալա մուգալլէլլէր իլլէ խօշուտ իթմէքտէ խուսուսիլլէ պէնան իտէրիլլէ:

Ի Լ Ա Վ Ե
Ս Ա Լ Ն Ա Մ Է
1889
ՍԷՆՏՆԵՆ ՄԱՒՍՈՒՍ

Ի Լ Ա Վ Ե
ԹԱՅՍԻԼԱԹԼԸ ԲԷՇՏԻ ՐԻԻԵԱ
(Ընդարձակ երազահան)

Պու սալնամէ 60 ար բարաա սաթըլմաղտէ օլուպ, վէ մէքէլ մահէլլի, իսթանպուլտա Չաղմաղ-ճըլար Եօղուղունտա վաղը 47 նիւմէրօլա Տէֆթէրի Մանուկ աղա կրէլիքանըն տիւքընը տուր. վէ հէր քիլթապըն տիւքընանընտա պուլունտուղունտա տիր: